

15 лютого 2021 року в Інституті законодавства Верховної Ради України проведено круглий стіл «Досвід державо- і правотворення в Україні в 1917–1921 роках та виклики сьогодення».

Відкриваючи захід, виконувач обов'язків директора Інституту законодавства, член-кореспондент НАН України Євген Бершеда поінформував, що дослідженням проблематики державо- і правотворення періоду Української революції 1917–1921 років установа займається майже 10 років. Зокрема, у 2012 році з ініціативи на той час директора, а нині народного депутата України, академіка НАН України Олександра Копиленка було започатковано унікальну серію видань «Із першоджерел». За тематичними блоками публікуються маловідомі та досі невідомі архівні документи й газетні матеріали. Інститутом законодавства вже підготовлено та видано 12 випусків цієї серії. Саме дванадцятий випуск – «Українське військо» (у 2-х томах) – презентовано під час круглого столу.

Народний депутат України, академік НАН України Олександр Копиленко охарактеризував основні етапи державного будівництва періоду Української революції 1917–1921 років, зосередивши увагу на проблемах, які особливо співзвучні із сучасними – від внесення змін до Конституції і вирішення земельного питання, до гарантій прав і свобод людини, у тому числі прав національних меншин, і національної символіки. Народний депутат України наголосив, що однією з першопричин, яка призвела до руйнування національної державності 1917 – 1921 рр., стала нестача політичної волі і злагоди, спільного бачення проблем і конкретних зусиль з метою їх вирішення.

За словами члена-кореспондента НАН України, головного наукового співробітника Інституту законодавства Володимира Шаповала, саме відсутність дієздатного українського війська стала однією з головних причин поразки Української Народної Республіки. Питання комплектування армії, соціального забезпечення військовослужбовців, підготовки кадрів, взаємодії з союзниками й нині залишаються актуальними.

Доктор історичних наук, професор, завідувач науково-організаційного відділу Інституту законодавства Іван Мищак, із використанням архівних

матеріалів, наголосив, що постанова про організацію «української національної армії з усіма родами зброї» була ухвалена Українським віче солдатів та офіцерів ще на початку революційних подій у Києві – 28 березня 1917 р. Відповідну резолюцію направлено Українській Центральній Раді для її втілення, але внаслідок зволікання Ради формування українських підрозділів розпочалося безсистемно. Стихійно виникали й допомогіві комітети війську, отже, можна констатувати, що українські добровольчі підрозділи та волонтерський рух на підтримку армії мають столітню історію.

Водночас Іван Мищак звернув увагу на суперечності у військовому будівництві 1917–1921 років. З одного боку, військові, інтереси яких представляв Симон Петлюра, виступали за створення національної армії. З іншого, – політики-соціалісти, зокрема Володимир Винниченко, наполягали на перетворенні армії у «народну міліцію». Врешті-решт, все це призвело до розкладання й деморалізації військових підрозділів, здатних захистити Українську незалежність.

За словами кандидата юридичних наук, заслуженого юриста України, заступника завідувача відділу Інституту законодавства Тараса Скоморохи, у публікації значна увага приділяється питанням національної безпеки, організації ефективної протидії монархічним, а згодом і більшовицьким виступам, проявам диверсійної й терористичної діяльності. Крім того, масованими були інформаційно-пропагандистські атаки, спрямовані проти державних інститутів України. Це проявлялося в засиллі чуток, які «доводили» недієздатність і неефективність державних органів, закликали до розпуску військових підрозділів, роззброєння та вигнання з міст міліції, звинувачували в проблемах громадян представників національних меншин, зокрема євреїв, тощо. Ці та інші загрози національній безпеці вже тоді носили гібридний характер, підкреслив Тарас Скомороха, тож способи і методи їх подолання заслуговують на увагу сучасних спецслужб.